

El pintor Modest Urgell i Girona

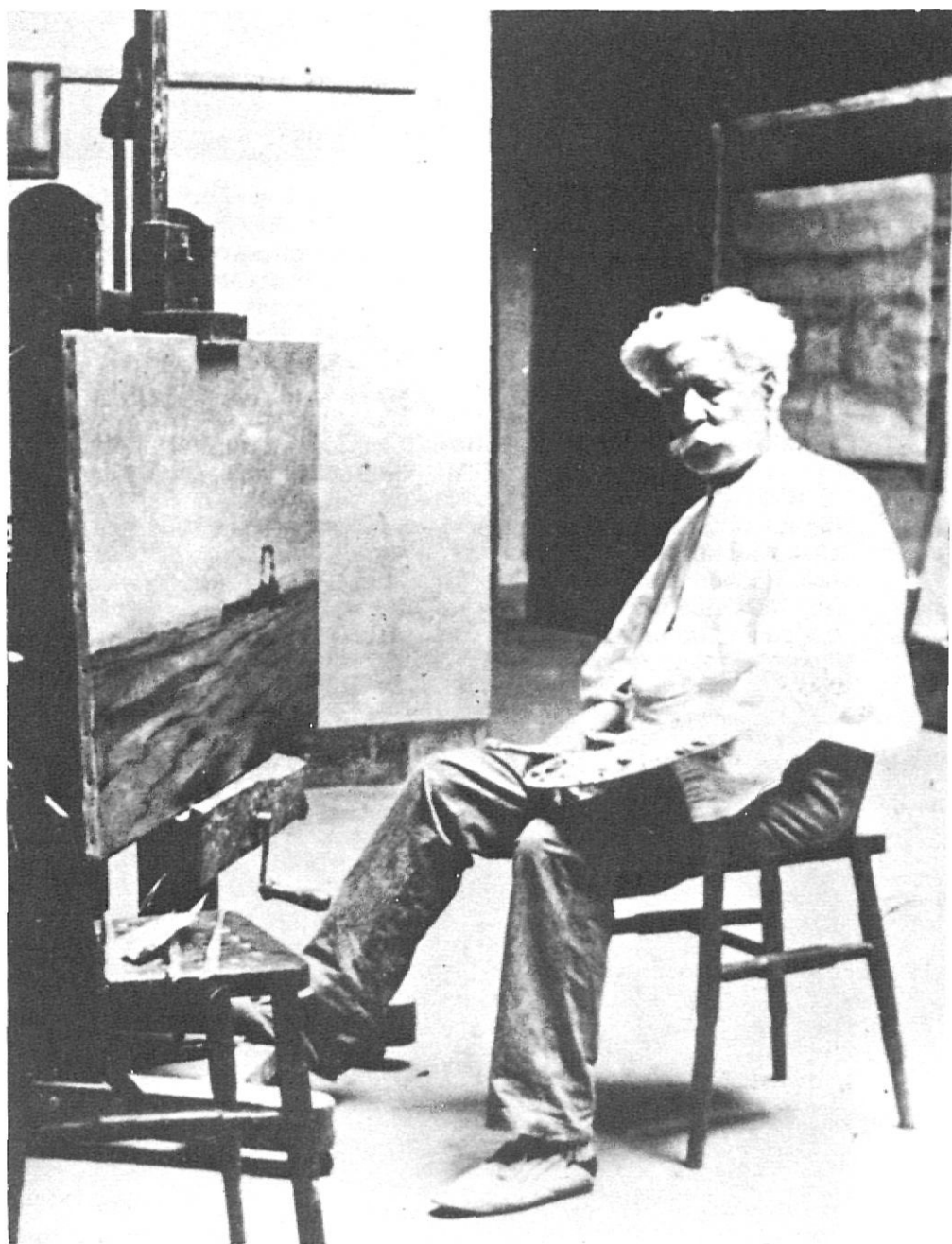
MILAGROS TORRES

Sempre és temps de parlar d'artistes, dels nostres artistes. Avui volem recordar Modest Urgell i Inglada, pintor que va néixer a Barcelona el 13 de juny de 1839 i va morir a la mateixa ciutat el 3 d'abril de 1919.

Modest Urgell va viure a Girona, concretament l'any 1868, i va recórrer molts pobles que va deixar plasmats a les seves pintures. Va viure també a Olot l'any 1870, quan fugia d'una epidèmia de Barcelona, i va entrar en contacte amb Joaquim Vayreda i la seva manera de treballar, iniciant una amistat que va durar tota la vida.

Podem veure obres d'aquest artista on ens mostra com eren els carrers, els pobles, la gent... de finals de segle passat. Podem mencionar algunes d'aquestes obres: *Neblina en una calle de Ribas*, *Calle de San Pedro*, *Mártir de Olot*, *Recuerdos de Gerona*, *Las Murallas de Gerona*, *Calle de Ripoll*, *Calle de San Cristóbal de Olot*... i així podríem continuar mencionant obres i obres que, encara que no tinguin un títol relacionat amb les terres gironines, el paisatge que ens mostren és d'aquestes contrades.

Recordem que Modest Urgell va ser un pintor de cementiris, d'ermites desolades, de paisatges crepusculars, de tempestes, de xipresos i rat-penats, de marines, de mostrar personatges d'esquena despersonalitzats. Un pintor d'ambients tristos i misteriosos, de silencis i soledats. Un pintor mediterrani al qual va agradar més un crepuscle que un bon dia ple de sol, una tempesta que una flor de primavera, un cementiri que un bateig. Un pintor amb unes característiques molt prò-

Modest Urgell al seu taller de Barcelona.

«Montjuïc», pintura a l'oli (67,7 × 116,5 cms.).

pies, amb una temàtica molt particular i molt difícil d'encasellar dins els corrents artístics del moment, un artista amb un estil i una forma de pintar molt propis.

Urgell i la «Revista de Girona»

Tot això va ser admirat per la *Revista de Girona*, que va estar sempre a favor del treball d'aquest artista. Així, podem trobar articles des de l'any 1878 que mencionen les obres que participaven a les Exposicions del Foment de les Belles Arts de Girona

i que corroboren el que fins ara hem dit del pintor. Crec que és molt interessant recordar alguna d'aquestes crítiques:

—*Revista de Girona*, any 1878, article fet per Josep Ametller: «Este año le ha dado al Sr. Urgell por las lóbregas calles de algunos pueblos de alta montaña. Dos tiene de Olot, una de Ripoll, una de Ribas y otra que podríamos llamar anónima. Gusta nuestro buen amigo de buscar la belleza i el buen efecto por medio de la parsimonia, y aún nos atreveríamos a decir, de la escasez y de la miseria de las calles. Unos manchones de gra-

nito negruzco, más ennegrecido aún por la acción de los siglos, unas puertas que se desvencijan, unas ventanas que se caen, unos óleos de tejado de tejas rotas y los maderos carcomidos, he aquí sus primeros términos; un fondo lejano, de tonos más claros, con efectos de sol, de niebla, de crepúsculo o de noche, tal cual figurita abocetada, pero todo original, atrevido, singular, nuevo, revelando una gran iniciativa en el pintor y una decisión irrevocable de no seguir las huellas de nadie, tales son los cuadros de Urgell, acerca de los cuales tendrá la crítica materia para muchos y muy diversos

«Platja de la Rabassada», oli sobre tela (148 × 58,7 cms.).

«Paisatge amb figura», pintura a l'oli (36 × 55,7 cms.).

escritos. Por nuestra parte no podríamos negarle en justicia que entiende como nadie los más opuestos artificios de la luz que busca las dificultades por el gusto de vencerlas, que sabe valerse de los contrastes y que logra casi siempre impresionar de una manera profunda¹.

—*Revista de Girona*, any 1879: «...los estudios y apuntes son también dignos de elogio y es buena prueba el que los inteligentes se los han quitado de las manos, apareciendo con la etiqueta de «vendido» desde el primer día de abrirse la exposición².

—*Revista de Girona*, any 1880: «...tiene el Sr. Urgell tres paisajes

según su peculiar manera, de cielo puro y transparente, primeros términos bien compuestos, fondos sencillos, conjuntos agradables y simpáticos, con sobra de ambiente y luz» por Josep Ametller³.

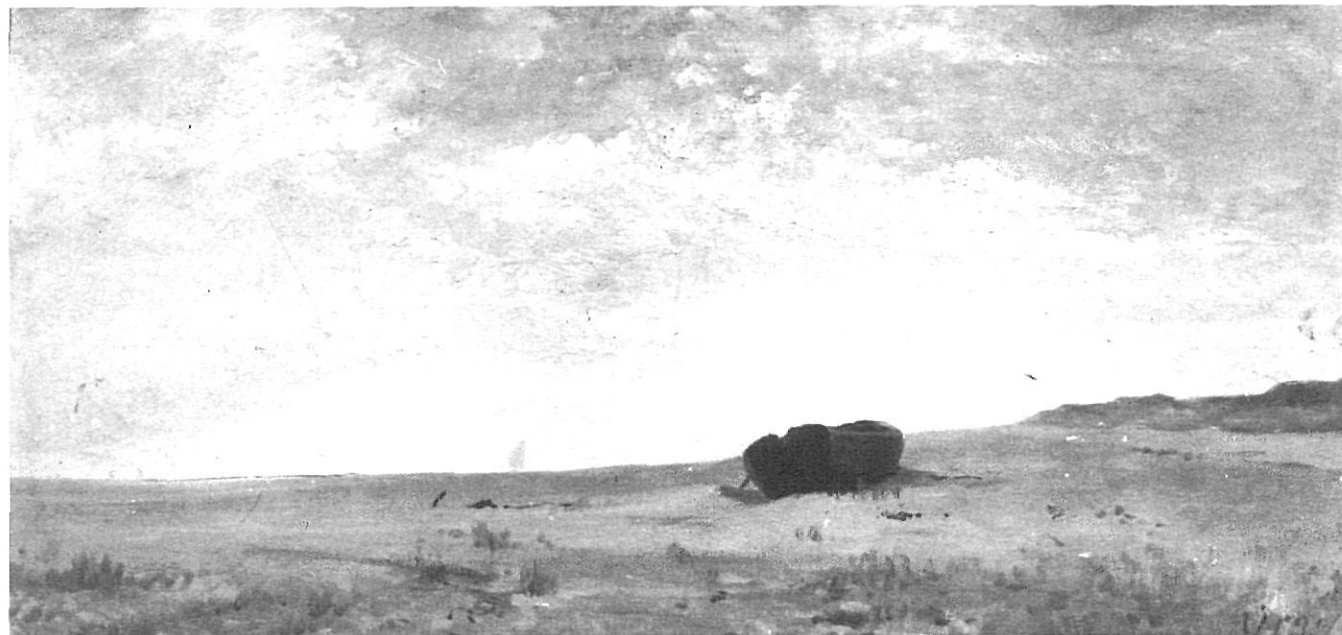
—*Revista de Girona*, any 1881: «Modesto Urgell. Otro nombre glorioso para el arte español»⁴.

També s'esmenta l'obra d'Urgell a les revistes de l'any 1894, 1959 (on es parla de l'obra *Les Muralles de Girona*) i 1965 (on se'ns mostra l'obra *Processó de poble* i se'ns parla de la possibilitat que l'artista tingués un estudi al carrer dels Alemanys).

Urgell al Museu d'Art de Girona

Podem comprovar que la relació de l'artista amb aquesta ciutat va continuar després de l'any 1868, perquè va participar a les exposicions del Foment de les Belles Arts de Girona cada any entre 1877 i 1881, a les exposicions de Belles Arts d'Olot els anys 1879 i 1880, i a les regionals d'Olot l'any 1900 i 1903.

Mostra de la importància que ha tingut aquest artista a Girona és la bona representació de la seva obra que té el museu d'Art d'aquesta ciutat, on hi ha una sala dedicada completament a Modest Urgell que consta de vuit obres: un dibuix, una marina, una processó i paisatges. És molt interessant visitar aquesta sala perquè ens mostra clarament la iconografia utilitzada per l'artista i la seva forma de pintar. I davant d'aquestes obres recordem les paraules utilitzades per Josep Ametller en l'article fet l'any 1878 per aquesta revista: «... logra casi siempre impresionar de una manera profunda»⁵. Perquè són obres màgi-

«Marina», oli sobre tela (38 × 77 cms.).

ques que provoquen que el públic s'hi aturi davant a mirar-les, i que després marxi amb un estat anímic determinat.

Modest Urgell va ser un home d'unes característiques molt particulars, tant pel que fa referència a la seva personalitat com a la seva obra. Tenia un aspecte bohemi, romàntic, cabells llargs, bigoti gran... L'home descrit per Nietzsche i que tots els romàntics volien imitar. Semblava despreocupat per aquest món i les seves coses terrenals.

Quant al misteri que observem en moltes de les seves obres, en què sembla indicar l'existència d'alguna cosa més enllà de tot el que sigui terrenal, també l'aplicava al que feia referència al seu aspecte físic. Suposava que si conservava una abundant cabellera era perquè la confiava al seu perruquer quan la lluna entrava en la fase de quart creixent⁶.

Era un home espontani i sincer, a vegades violent; però amb un cor obert que va aconseguir tenir moltes amistats, tant dins l'ambient pictòric com teatral (ja que el teatre va ser la seva segona vocació), tant entre la gent humil dels pobles que visitava, com entre la gent que comprava les seves obres i els visitants que anaven a la Sala Parés (on ell exposava normalment a Barcelona).

Un artista difícil d'encasellar

La seva obra, com el seu aspecte físic, té característiques per les quals el podríem incloure dins el romànticisme. Aquestes característiques són el gust per la melancònia, el sentimentalisme i recuperació de l'edat mitjana, ja que ens presenta en moltes de les seves obres ermites medievals. Però també té característiques de pintor realista. Va conèixer Courbet a París i, com hem dit abans, en moltes de les seves obres retrata carrers i pobles de Catalunya: «...los temas melancólicos de sus cuadros no eran invención del artista sino copia sentidísima de la realidad y que esta realidad corresponde al paisaje de la costa noroeste de la bahía de Roses, en el alto Ampurdán... Dunas de Ampurias, lagunas de Castelló y deltas del Fluviá y del Muga»⁷. I també té característiques de pintor simbolista, com és l'existència de boirassa en les seves obres, l'absència de sol radiant i tot l'enigma que presenten les seves pintures.

Corroboro així, d'una manera ràpida, la impossibilitat d'encasellar l'artista dins un corrent artístic determinat. Podem dir que ell coneixia obres romàntiques, realistes i simbolistes i va estar influït per totes elles creant un estil propi, amb unes carac-

terístiques molt determinades i que ens permeten reconèixer fàcilment una obra seva.

Urgell ens presenta una Catalunya rural, però va més enllà i tracta el tema de la mort. El presenta de diverses formes i mai com a l'únic fi de la vida, sinó obrint la possibilitat d'un món del més enllà; per això, en moltes de les seves obres podem veure unes escales que són el pas cap a l'altre món; per això ens mostra fantasmes i bruixes (sobretot en les seves obres com il·lustracions); per això ens mostra murs darrera dels quals podem veure l'horitzó...

Modest Urgell pintava el que veia segons el seu estat anímic. Somni, fantasia i realitat són les característiques que ens poden definir l'obra d'aquest artista català que va ser admirat per Dalí i Picasso i que va ser professor de Miró. Aquest artista està adquirint actualment a les subhastes d'art uns preus importants. Va tenir, doncs èxit, en vida i el continua tenint actualment. Finalment, es tracta d'un artista que s'ha vist oblidat en alguns moments de la història i que hem de saber valorar correctament dins la pintura catalana.

Milagros Torres és llicenciada en història de l'art.

NOTES

1. AMETLLER, José.— «Exposición celebrada por el Fomento de las Bellas Artes». *Revista de Gerona*, any III. Girona, novembre 1878, núm. XI.
2. *Revista de Gerona*, any IV, núm. XI, novembre de 1879, pàg. 458.
3. AMETLLER, José.— «Exposición de Bellas Artes», *Revista de Gerona*, any V, núm. XI. Girona, novembre de 1880.
4. *Revista de Gerona*, «Noticias», any VI, juliol de 1881, núm. VII. Girona, pàg. 279.
5. AMETLLER, J.— «Exposición... op. cit.
6. CIERVA, J.— *Bajo la anécdota*, «Crítica», núm. 1, any I. Barcelona novembre 1944, pàg. 14.
7. FOLCH I TORRES.— *Sobre el pintor ochocentista Modesto Urgell*, «Destino», Barcelona, 11 d'octubre de 1952, núm. 792, pàgs. 19-20.

«Processó de poble»,
pintura a l'oli.

